Broj 11. Poštanski tekući račun. (Conto corrente colla posta). **U Trstu, dne 22. marta 1923.** Pojedini broj **20** cent. **God. I.**

„Istarska Riječ"

Izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša literarni prilog „Mladi Istranin". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 20·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I. Telefon 11-07.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 6 lira

za svaki centimetar visine u širini jednoga stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust prema pogodbi. Plaćaju se i utužuje u Trstu. Dopisi se šalju uredništvu a novci upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju ni u kojem slučaju.

Kako se ovo slaže?

Kroz dobre četiri godine punili su nam glave razni državnici franceski, engleski, talijanski, američki i drugi, da se ona velika krvava borba vodi u prvom redu za oslobodjenje naroda, pa i onih najmanjih. Pošto se rat svršio i kad je došlo do dijeljenja — eto ti gdje se oni isti državnici jagme, tko će od njih da proguta više tih malih narodića i tko će da ugrabi više tudje zemlje i tudjega mora. Mi se svi sjećamo, da je na primjer Rijeka po londonskom paktu imala da pripane Hrvatskoj, ali je najednom talijanska štampa digla svoj glas veleći, da na Rijeci živi nekoliko hiljada Talijana, i da već po principu samoodredjenja naroda taj grad ne bi smio pripasti Hrvatskoj, premda na Rijeci živi od prilike toliko Jugoslavena, koliko i Talijana.

Od toga pitanja nastala je čitaka bruka i galama. Pitanje Rijeke postalo je svjetskim pitanjem, i to sve radi ono desetak hiljada ljudi, koji su govorili, da su Talijani. U Julskoj Krajini živi preko pol milijuna Jugoslavena. I ti ljudi tražili su, da ih se prema principu samoodredjenja pripoji onamo, kamo im srce kaže. Odgovoreno im je, da za njih nema nikakva prava na samoodredjenje. Oni da su pripojeni Italiji silom oružja, zato treba sada da šute.

I šute.

Ali komedija se sa samoodredjenjem naroda nastavlja.

Ovih dana umrla je crnogorska kraljica Milena. Tom zgodom raspisale su se i opet talijanske novine o Crnoj Goriističući, da će kod preuredjenja Evrope crnogorsko pitanje doći opet na red i to na prvo mjesto.

Zašto? — to ne znaju nego samo talijanski novinari. Crnogoraca ima u svemu neko četiri stotine hiljada manje negoli nas Jugoslavena u Italiji. Crnogorci su Srbi, pravoslavne vjere. Oni su bili sa Srbima uvijek jedno. Trpjeli su zajedno i veselili se zajedno. Pokojni kralj Nikola spjevao im je pjesmu «Onamo, onamo ... u kojoj stoji i ovo:

«Onamo, onamo — za brda ona,
Milošev, kažu, prebiva grob! ...
Onamo ... Pokoj dobit ću duši,
Kad Srbin više ne bude rob ...»

Ovu su pjesmu Crnogorci radi pjevali. Iz duše im je išla. Pa ne samo ovu, već i sve one druge srpske, osobito narodne. To je jedna krv, jedna duša, jedno srce, pa nije čudno, što su se zajedno naši okupljeni u velikoj državi, koja je njima bratska država. Bez zamjere budi rečeno: Crnogorci, oni pravi, nacionalni Crnogorci bili su i prije rata siti one svoje male ako i junačke državice. Dok je bila Rusija na nogama, ajde, još nekako: Baćuška je davao, pak ko bi što od toga ušićario, živio je nekako. Inače su vidjeniji Crnogorci uvijek govorili, da su malene države — velike mizerije. Stoga nije ni čudo, što se oni danas radi nalaze sa svojima u velikoj Jugoslaviji.

Zato naši ljudi, pa i oni neškolovani, ne razumiju, što se to neki ter neki toliko zagrijavaju za Crnogorce. Crnogorcima u Jugoslaviji niko ne smeta ni u školi ni u crkvi ni na ulici ni u domu. I jezik i vjera i običaji — sve se to u Crnojgori poštuje do krajnje mjere. Crnogorci su u Jugoslaviji slobodni kao tići — pa mi doista ne razumijemo tu silnu zabrinutost talijanskih novinara za one Brdjane.

Ako ih pritom vodi osjećaj čovječnosti i milosrdja, mi bismo voljeli, da se taj njihov osjećaj okrene ovamo k nama, ko jima se iz dana u dan otimaju sva ljudska prava, tako da još malo, pak ćemo, što se slobode tiče, moći da zavidimo najzadnjemu beduinskomu plemenu u Libiji.

Hic Rhodus — hic salta!

Juriš na predstavnike učiteljstva.

Nove metode ili nov način juriša?

Doba drugog nasilja nad našim patničkim narodom, doba lupanja, razbijanja i napadanja kanda jenjava. Ulazimo u novo razdoblje, gdje se počinje da postupa proti nama službeno, putem zakona. Naši novi gospodari hoće, da naš narod liše posljednjih pravica oficijelnim putem: dekretima, dopisima i cirkularima. Time hoće da nas potpunoma dotuku.

Značajno je konstatovati, da se spomenutim metodama obaraju i na predstavnike ostataka slavenskog učiteljstva. Naši su pučki učitelji udruženi u svojoj učiteljskoj organizaciji, koja imade u prvom redu da štiti njihove staleške interese, a zove se «Savez slavenskih učiteljskih društava u Trstu». Svojom solidnom i požrtvovnom akcijom o samoizobrazbi svojih članova, svojim pjevačkim zborom, kaošto i drugim ustanovama, — podigao je savez visoko ugled svojeg staleža, a naš narod može da se sa potpunim pravom ponosi sa svojim dobro organizovanim učiteljstvom. Učiteljski savez drži visoko stijeg morale svojih članova, te se dostojno bori protiv korupcije, iskorištavanja i reakcije za boljitak škole, kaošto i za to, da očuva svomu narodu njegove kulturne ustanove.

Vladinim organima to nije pravo. Zato se služe svim sredstvima, da demoraliziraju čvrste učiteljske redove i rastepu učiteljska društva. — Oni su uvereni, da će im time nacrt raznarodjivanja lakše i brže uspjeti. Kaošto je svaka metoda, koju se je moralo upotrebiti proti inorodnim manjinama u novoj državi, tako je bila i ta najprije primjenjena i isprobana u Istri, a zatim je trebalo naći razloge i poduzeti korake, da se nanese udarac predstavnicima naših istarskih učiteljskih društava. U Istri postoje tri učiteljska društva, koja ulaze u spomenuti učiteljski savez, i to: «Jugosl. učiteljsko društvo u Pazinu», «Slov. učiteljsko društvo koparskog kotara» i «Učit. društvo voloskog kotara». — Predsjednik je prvog društva, šikaniran na sve moguće načine. Svojedobno je bio čak i skinut sa svoga dugogodišnjega definitivnog upraviteljskog mjesta i postavljen na mjesto podučitelja na istoj školi! Tajnik je istog društva nasilno potjeran sa svog službenog mjesta, a pitanje njegovog povratka nije jošte riješeno. — Predsjednik drugog učit. društva posvema je otpušten iz službe. Trebalo je naći neki razlog i to naime taj, da nije tobože pravilno postupao kod popisa pučanstva. — Ovih pak dana doznajemo, da je i predsjednik trećeg učiteljskog društva takodjer definitivno otpušten iz službe. Valjda mu je zbog toga — što je u prvim redovima učiteljstva voloskog kotara — trebalo najprvomu negativno riješiti opciju, dok drugima nije jošte ništa riješeno.

Pitamo: Zar je to zbilja samo slučaj, da su predsjednici sviju istarskih učit. društava tako nemilo kažnjeni?

Napadaji na predstavnike našeg ionako izmučenog učiteljstva prešli su i preko medja naše tužne Istre. Nedavno trebalo je naći razloge, da se strpa u zatvor dva najagilnija i najzaslužnija člana spomenutog učiteljskog saveza. Kako čujemo, ovih su dana bili ispušteni na slobodu, ali samo privremeno. Ne ćemo da nabrajamo pojedine napadaje na učiteljski stalež, jer onda ne bismo uopće svršili. Hoćemo samo da naglasismo, da nam je očita namjera vlasti; hoćemo, da izjavimo, da se sistematski po unaprijed proračunanom planu sistema obara na najbolje i najagilnije članove učiteljskih društava.

Naši novi gromovnici hoće — obarajući se na njihove predstavnike — da unesu razdor u učiteljske redove, pri čemu se služe svim sredstvima, koji su im na raspolaganju.

Ne žele oni imati medju učiteljstvom naše narodnosti dobrih odgojitelja i organizatora. Oni ne trebaju svjesnih učitelja, već prijekim okom gledaju na one, koji vrše svoju pedagošku dužnost svim žarom svoga srca i svim sposobnostima svoje duše: bilo u školi ili izvan nje. — Hoće da si stvore pokorno roblje, puzavce i lizavce, s kojima će moći baratati kao sa stokom.

No učiteljski savez drži se čvrsto na dostojnoj visini: ustraje herojski u borbi, u kojoj ne prigiba pokorno glave. Naš narod gleda sa ponosom i dubokim poštovanjem na svoje učiteljstvo. — Mi smo potpuno uvereni da svi pošteni naši sudržavljani druge narodnosti odobravaju držanje našeg učiteljstva, kojemu se ne može predbaciti, da se bavi politikom, već se jedino bori za svoj opstanak i za procvat škole.

Proti ovom karakterističnom i izazovnom jurišu na predstavnike jugoslovenskog učiteljstva, protiv namerno organizovanim napadajima na najpožrtvovnije i najsposobnije narodne odgojitelje dižemo pred cijelim kulturnim svijetom svoj ogorčeni protest, kojeg još jedinog imademo na raspolaganju. — Mi smo uvjereni, da će nedaleka budućnost osuditi ovu politiku nasilja i progona najboljih, najčestitijih i najspremnijih kulturnih radnika, — jer su to grozne zaušnice današnjoj civilizaciji!

DOPISI

IZ RAČJE VASI U ĆIĆARIJI.

Mi šutimo i trpimo... Mnogi će misliti, da gre kod nas sve po loju. Nažalost nije tomu tako. Ako ne drugo, škriplju kola, ka krbun voze iz gore, zać u tih slabih letih šparamo i na šmiru. Pred nekoliko dana dogodilo se kod nas neč večega, česa ne moremo zamučati, jer će čitatelje «Istarske Riječi» sigurno zanimati.

Najprie ću Vam povedat, da je na istoku našeg sela veliki breg Orljak, a da je malen, sigurno bi mu naši stari bili dali ime Orlić. Naši novi gospodari prekrstili su taj naš breg u «Monte Aquila».

Iza Pusta pošli su tri na Orljak nekomu kričat: «Di qua non si passa!»... Ali, znate što se dogodilo? Naš Orljak zna, ki ga je tako krstil, pa odiše slavenskim duhom, a oni, ki su hodali po njem, spadali su med ljude, ki su zatajili materino mleko. Zato Vam se je naš starina razjadil i strašno stresal, da su oni ljudi zleteli od njega kako muhe. Mi ne znamo, ki su to bili gori, ma dan zatim ni bilo više u našoj Ćićariji našeg vrlog općinskog tajnika Orlich-a (Orlića). Zato držimo, da je bio on komandant one čete i da je zletel valje do Buzeta, jer se sada tamo nalazi.

Za njega su pravili, da ima tako dobre svedodžbe, kakvih nima nijedan tajnik u Istri. Mi smo se zbog toga štimali ž njim, a to tim više, jer su ga poslali ljudi, ki su se bali, da ne bi naši općinski zastupniki kakega slabega izbrali. Na općini je šlo sve u redu, dok nisu iz Kopra i Poreča poslali neke činovnike, da učine ono, čega naš tajnik ni mogal ili znal, jer je premalo pil, a za to je naša općina Slum sa sedišćem u Klenovšćaku, a po milosti bivšeg našeg tenenta oružnika De Santisa prebivajuća u Račjoj vasi imala preko 500 L izvanredna troška ili globe. To nas još toliko ne peče, jer se nadamo, da će taj trošak poravnati oni, ki su tega tajnika k nam poslali. Ta naš bivši štraordinaio Cerovaz ima butegu u Buzetu, a njegove desne ruke su bile naš Šepac i spomenuti tenete De Santis. Ovaj zadnji je sada blizu Rima, pa će nam tih par liric priskrbet, ako ih ne budu mogli zaslužit oni dva s trgovinom i postolarstvom.

Na kraju moram dodat, da imamo novoga tajnika, da je učena glava, ali mi se ipak bojimo, jer je Buzet i prvoga poslal i hvalil.

Ćić-kmet.

IZ BUZETŠTINE.

Mi smo ovdje u Buzetu prošle nedjelje plesali. Korizma je, ali — ništa za to!! Ljudi govore, da se ljudi bacaju u vino od «dišperije», zdvojnosti ili nesreće. I svi nesretnici piju i poju pjevajući, i pjevaju pijući... Pjevaju — a u srcu im bolni uzdisaji!... Tako i neke naše djevojke i mladići — plešu i u korizmini dan; plešu gladni, trudni, zaduženi, a ono što nose na sebi kupljeno je možda na dug. I još plešu, smiju se i vesele, a morali bi svi plakati. Zar ni vi, mladi, ne ćutite i ne vidite nevolju oko sebe?! Vidite, ali ipak ne vidite. I pijanica ne vidi sebe, a sutra će biti leden. I u Sodomi i Gomori krasno su se zabavljali i plesali tik prije sumpornog ognja, koji uništio oba grada. Da tako je: prije nesreće čovjek oslijepi. Koga će Bog kazniti, ovoga prije obezumi... Plešite, plešite vi bezumnici, plešite i u dan korizme; plešite na veselje onima, koji žele vas vidjeti u još većoj nesreći! — Plačite vi oci i vi majke: plačite prije pogubljenoga. Vi djevojke se veselite i na Veliki pétak, ta na Uskrs — bit ćete mrtvi!! — Jedan otac.

IZ LUPOGLAVA.

Odkad smo mi došli pod boljunsku općinu, a u pazinski kotar, nama kao da ide gore. Prije smo imali kod nas hrvatskog učitelja i učiteljicu, a sada su nam oduzeli učiteljicu, te nam poslali najprije talijansk. učitelja, rodom iz Pazina, koji je ipak znao malo hrvatski, i podučavao našu djecu zadnjeg razreda. Njega su premjestili, a poslali su nam, sve bez našeg znanja i privole, učiteljicu iz Milana, koja takodjer podučava veću djecu. Alaj se lijepo razumiju naša djeca i ona! Naša su djeca zatarena! Mi smo svi nesretni i nevoljni! Jedno nam pada na pamet: Naša zadnja hrv. učiteljica g.djica Mogorović, koja nije marila biti u našem selu, akoprem je domaća kći; a evo, došla je k nama učiteljica iz Milana... zadovoljna da ima komad kurha! Žalosno!

IZ BOLJUNŠTINE.

Mi smo se bili prije rata lijepo ovuda ojačili, krasno smo napredovali, da je to bilo drago Bogu i dobrim ljudima. Škole smo imali skoro u svim većim selima. Čak i naši Učkari su ju imali. To je bila «najviša» škola u Istri. Imao ju i naš «kraljevski» Brest. Dašto imali smo hrvatsku školu i u «gradu» Boljunu i u Pazu, pa i u Sušnjevici, gdje prebivaju naši «Rumunji» (Vlasi i Ćiribirci), koji su se inače već pohrvatili... U Boljunu se otvorila hrvatska škola pred kakvih četrdesetak godina. Dobro se sjećamo naših prvih vrlih hrvat. učitelja: I. Vlaha, Vjek. Kinkele, Ant. Dukića, V. Sepića, a da ne spominjemo druge mladje naše učitelje. Imali smo i svoje narodne svećenike u Boljunu, Pazu, Vranji i Sušnjevici. I općina je bila uvijek u našim rukama. Ipak ne možemo zašutjeti, da smo imali otrag tridesetak godina općinskim načelnikom Matijašića, seljaka u suknu, koji je držao s «grajani», a to najviše radi svoje «zapućenosti», i što se dao voditi od opć. tajnika Salara, čovjeka — zle uspomene. Ovima dvjema je odzvonilo, a došli su na općinu ljudi — čiste pameti, poštenog srca i vrli narodnjaci. Spominjemo vrijednog starinu Jakova Buretića, što je bio prvi svijesni, izraziti narodni načelnik, i njegova oca, koji bio u ono doba najsvesniji Hrvat. Spominjemo našu narodnu stvar. Proti njima i proti našoj i oba Ilijašića, osobito Tomu, koji je radio za narodnoj hrvatskoj stranci radio je oduvijek trgovac Fran Ferranda. Njega je pomagao Pazin-grad, kamo je zalazio po naputke... Njega je podupirao u radu za talijanstvo pok. austrijski pazinski kapetan Schwarz. Austriji i tomu kapetanu mnogo duguju Talijanci i — Italija! No Fran Ferranda je ipak — najvolio sebe i svoj žep, i tu se ulovio.

IZ GRADINA.

Naše Gradine je tako daleko od Buzeta, Oprtlja i drugih krajeva, ipak su našli naše malo zapušteno selo talijanski «šinjori»... Znali su oni, da smo mi neuki i neupućeni, pak bez molbe i moljenja — poslali su nam... već znate koga — talijanskog učitelja. Doduše mi nemamo školske zgrade: nemamo finih kuća ni trgovina ni gostiona, ipak se u naše selo udostojao doći i med nama seljacima živjeti gospodski sin talijanskog jezika... Mi dašto želimo hrvatsku školu i hrvatskog učitelja, jer nema kod nas čovjeka, koji govori talijanski; ali danas ne će da se sluša ni Božja ni naša narodna volja. No — još nije konac svijeta. Još živimo, a živi i pravedni Bog, a mi tako čekamo bolja vremena, kad će se i naša čuti. — Ovako je s nama glede škole, a u selu imamo penzioniranog svećenika naše krvi.

IZ PREGARE (općina Buzet.

Želimo se i mi oglasiti s onih strana da barem znade naša «Istarska Riječ» i naša braća na daleko i široko, da smo mi ovuda živi i zdravi te da nam nije crno čelo ni košulja. Daleko smo od svijeta, i malo znamo o njemu, pa zato rado čitamo naše novine, da što doznajemo. Nemamo čim bi se pohvalili, nego jedino to, da imamo sada svoga narodnog, vrijednog svećenika, (penzionista) koji nam je po volji. Nemamo pak škole, a bez škole naš narod bit će slijep na zdrave oči. Mi smo molili hrvatsku školu, ali nadje se koji — podrepnica, koji se tomu protivi na općini, i tako mi ne možemo do škole. Naša rodjena općina — Buzet - grad, tare nas i oni, koje hrvatski seljaci hrane i uzdržavaju... Mi ćemo još moliti hrvatsku školu sa podpisima roditelja, pa da vidimo, što će iz toga nastati. Preporučamo se našim učenim ljudima, a naročito našim vrijednim narodnim poslanicima, da nam u tom pomognu!

IZ BUZETŠTINE.

Jedne nedjelje smo se uprav razveselili. Naš gosp. župeupravitelj javio nam je, da će u nedjeljama ove korizme obaviti križni put na popoldašnjoj službi Božjoj na hrvatskom jeziku, kako je bio dosad i običaj. To nas je obradovalo i to zato, što se mi Slaveni uistinu želimo Bogu moliti srcem, a ne samo jezikom, a to nam je samo moguće nama poznatim materinskim jezikom, a opet s druge strane nas je ona vijest obradovala zato, što smo se nadali, da se je možda naš velečasni promijenio, a s njim i oni u gradu, koji nam režu kruh, što dašto nije njihov. Razveselismo se dakle, ali — Bog boguje, a kralj kraljuje. On bi možda danas rado nama štogod hrvatskoga dao u crkvi, ako i ne možda iz ljubavi do nas, nego iz — potrebe, ali on se nije sjetio, da on nije — gospodar u našoj crkvi. On nije pomislio na «kanonika» (inače zidara) Piera, a ni na drugu gospodu u Buzetu. On se je dapače tako ojunačio, da je rekao nama u crkvi, da je Slovenac. To nam je drago, ali mi ne marimo za ničije oči ni za nos, a ni za tudji džep, nego zahtijevamo samo ovo: dajte nam naš jezik u crkvi! Dozvolite nam da čujemo i razumijemo molenja u crkvi! To želimo, jer to nam zahtjeva naše srce i naša pamet, budući želimo biti iskreni vjernici. Nama se čini, da naš gosp. svećenik sada bolje pozna nas, a i ljude, koji ga drže u kliještima. I prigovorili su mu. A on je njima odbrusio: I vi u trgovini govorite slavenski s ljudima, pa tako je i meni slobodno govoriti hrvatski u crkvi, koju skoro isključno pohodjaju Hrvati!... Ipak do hrvatskog križnog puta nije došlo. Talijani su — pobožni ali ipak

ne će oni u crkvu, kao ni talijanskomu svećeniku. To vrijedja g. popa. Jednog petka nije htio držati večernjice, jer je bilo premalo ljudi.

«Si ke že bastanca jente!» «Non že vero! Vado kontarli!» Ali ljudi ni bilo ni pedeset, ni četrdeset «kon tuti i santi!» I naš velečasni morao je držati večernicu (talijanski) za ono desetak ženskih i starica.

IZ RAČICA KOD BUZETA.

Opet odavle nevesela vijest. Pa što može biti drugo nego žalosna je vijest, kad nas ostavi naš vrijedni g. župe-upravitelj. Premješten je u Kubed. Dolaze k nama ljudi tudjeg jezika, a odlaze naši po srcu, krvi i jeziku. To nas boli. Ne znamo razloga, zašto nas je ostavio tako naglo naš bivši gosp. svećenik. Mi mu se Slaveni, držimo, nismo zamjerili, barem nismo htjeli, pošto smo mu željeli samo svako dobro, kao i on nama. Mi smo ga voljeli kao i on nas. Ipak nešto se moralo dogoditi, što mi još ne znamo, da nas je ostavio. Znamo, imao je u selu par ljudi, dapače «grofova», koji ga nisu možda gledali lijepim okom... Možda mu je smetao župnik u Draguću, talijanska ptica čudne glave i duboke čaše, a možda i talijanski učitelj u Račicama. Bilo šta bilo — mi danas smo bez svoga svećenika a i bez svoga slovenskoga učitelja; naša dolina je sada uistinu — dolina suza. Svi nas ostavljaju — sve bježi iz Istre... mi istarski Hrvati jesmo svakidan veće sirote...! Mi ipak molimo tršćansku biskupiju, da nam pošalje slovenskog, vrijednog svećenika, a odlazećem našem g. svećeniku zahvaljujemo na dobrom srcu za nas seljake.

IZ ROVERIJE (KOD VODNJANA).

Sada su se počela gospoda u Vodnjanu s nama nekako šaliti. Šta nas Roverce još ne poznaju!? Mi mislimo da su imali dosti vremena i mnogo zgoda, da se osvjedoče, da se mi uvijek ne šalimo. Samo da ih na jedno sjetimo, kako smo ono pred tridesetak godina vodili u lokvu u Juršićima kočiju s vodnjanskom gospodom, kad su ono k nama došli agitirati za talijansku stranku... Zar ne znate, vi gospoda latinska u Vodnjanu, ako ne znate vi, bezbrkovići, ali znat će stariji vaši, kakovi smo mi? Da vam pripovijedamo jednu: Već je tomu dosti godina, došli ste pred izbore k nama da agitirate za svoju talij. stranku — s bakalarom, s makaruni i s kruhom. Kuhalo se i jelo u kući — današnjeg vašeg tobožnjeg prijatelja Frake. Jeli smo i pili svi, kad smo sve pojeli i popili što ste donesli k nama, jedan po jedan je izašao iz kuće. Najedamput kao tuča padalo je kamenje na kuću, gdje smo gostili. Vi ste se tresli od — zime i vrućine. Mi nekoji smo vas «šinjore» stavili u kočije, vikali ste «živio», i bez daha i duše letili ste u Vodnjan. Mai più! rekli ste, da ne ćete doći k nama. Eto, takovi smo mi i danas. Dobri kao kruh, ljuti kao lavovi za svoje osobne i narodne pravice. Vi nam te pravice sada kratite. Vi biste nam htjeli u Juršiće poslati popa-učitelja Talijana. Mi ga ne ćemo! Ne ćemo, jer mi ne znamo nijedan talijanski, a još manje naša dica... Mi smo Slaveni, slavenska nam je krv; srca i roda smo srpskoga, a ovo želimo i ostati mi i naša djeca. Mi nismo naučni prodavati se. Poštenje i junaštvo naša je dika i naš ponos; to nam je zapisano u krvi i mesu i u kostima. Ovakovi su bili naši didi i naše babe; mi ih ne ćemo nit možemo izdati. Oni su nam zapustili testamenat (oporuku): Brani se i obrani i pani kao junak u obrani svojih pravica, svoje časti i svoga poštenja... I već je nas Roveraca mnogo tako palo...

Još ćemo vam se javiti.

IZ BUZETŠTINE.

Štrped se opoštenio.

Pravo je imala «Istarska Riječ», što je pokazala one naše krabulje iz Štrpeda, koje su na pusni ponedjeljak išli u Buzet, što se nije do sada ni vidjelo ni čulo. Čuju ih oni od nas debelih i tustih, dašto samo oni, koji to zasluže. Sramote ih svi: stari i mladi, veliki i mali, muški i ženske; rugamo im se mi Jugoslaveni, a smiju im se i «grajani». Oni vele: Ne čudimo se mi nerazumnoj mladeži, ali se čudimo mi onim starijim brkatim Hrvatima, koji su do lani pjevali one fulminantne hrvatske koji su do lan pjevali one fulminantne hrvatske pjesme na zabavama, a podučavao ih u pjevanju onaj prvi dizerter Pjero; «insoma» mi se ovim čudimo, njima koji govore dakle i dakako kao u Beogradu. I ti ljudi su sada ovakovi!... Ovako govore «grajani». Oni govore pametno i pravo; dajmo pravo i vragu ako ga ima. Ovim krabuljama su mnogi naši zatvorili vrata, a bili bi svi da su znali kakvi su. Vidjet ćemo druge godine.

Ali kao da je Bog to htio, umro je prvomu dizerteru, prijašnjemu županu sin; sad će se vidjeti što je i kakav je Štrped. Dva mladića došli su u Draščiće i pozvali su glasbare da sviraju na pogrebu. Ovi su to obećali. Par sata kasnije zavili im iz Štrpeda da ne dodju. I nisu došli, jer pokojnikov otac želio je da svira na pogrebu talijanska glasba. Tako je i bilo. Kad su to vidjeli Štrpedjani, silno se začudili i zasramili, te nisu htjeli poći na sprovod. Tako je odpratilo pokojnog mladića par ljudi iz Štrpeda, a par iz grada. I najbliži rod uskratio obitelji i pokojniku zadnju počast. Tako slabog pogreba još nije vidio Štrped. Ovako je i šuteći progovorio Štrped; ovako je Štrped izrekao svoj sud; ovako je odsudio one, koji bi htjeli trgovati s narodnim poštenjem na sramotu svoju, svoga sela i naroda. Sad se veleučeni Pjero tuži da nisu ni grajani došli na pogreb; a srde se i ona dva brata, sirote, što sviraju u gradskoj glasbi. Sad znadu ovi naši šegavi, mudri, učeni dizerteri, koliko ih vole Talijani, a koliko mi. Mi ćemo im reći: da su oni uboge dušice, kojim nek se smiluje Bog i Duh Sveti; a Talijani im kažu, da su «senca karatere». A skoro već i «senca karateli». Oni dobro znadu, zašto im se nekoji ližu; ali brate, jasle su prazne; ne bu nič od oneh afari! Cekini ne padaju s neba, nego se ih dobiva poštenim delom, trudom i potom! Ovi neki govore, da varaju Talijane, i da su naši srcem i dušom. Mi ćemo reći: Nisu Talijani bedasti i ne puste se varati. Još i ovo: ovakovo delo je nepošteno i nevredno! Jedan je Bog, jedna je duša i jedna narodnost...

Dva seljaka u ime svih.

PISMO IZ FIRENZE.

Nesreća kod vojničke vježbe. - Rasprsnuće starog austrijskog topa. - Mrtvi i ranjeni. - Pogreb nastradalih žrtava.

Dne 10. t. mj. imala je ovdješnja 19. topnička četa svoje vježbe. Pucalo se sa starim ex-austrijskim topovima. Prigodom strijeljanja eksplodirao je šrapnel u cijevi jednog topa, koji se odmah rasprsnuo. Poslijedica tog rasprsnuća bila je ta, da je na licu mjesta ostao mrtav kapral Fraina i vojnik Marcora, dok je kapetan i još jedan vojnik ostao teško ranjen. Drugi dan iza toga se je obavio svečani pogreb, kod kojeg su prisustvovali svi vojnici iz Firenze. Nesretne žrtve su pokopane u bližnjem gradiću Fiezole.

PISMO IZ RIJEKE.

Mir. - Paralitika dela i ne dela. - Dajte nam Zanellu!

L'ordre regne à — Fijumera! — rekao bi Eduardo Šušmel, koji zna franceski barem toliko, koliko Andre Osojnak ingleski. Na Fijumere vlada red, a Boga mi, bilo je i doba. To više nisu bile tučnjave — to je bilo pravo ratno stanje. Tu se već nije pitalo, tko ima da dade i tko ima da primi — tu se je lupalo desno i lijevo, na sve strane — onako — ki ćapa — ćapa. Sad je mir i red. Mi se tome ne čudimo. Mi se čudimo, što taj blaženi red nije nastupio prije. A mogao je, uz malo dobre volje. E, da ima te dobre volje! Vrag zna, kuda se djela ta kapricijozna signorina!

Paralitika u Opatiji nastavlja svoj blagonosni rad. Pošto je izvršila evakuacija Sušaka prešla je junački na najvažniju točku dnevga reda: pustila je, da je fotografišu. Budući da su se neki članovi paralitike udaljili, neko u Rim a neko u Beograd, valjda da tamo dobiju potrebite injekcije, — u Opatiji nije se raspravljalo o drugom nego o fotografijama, dali su uspjele ili nisu. Ako se ne slože u tom pitanju, izići će obje delegacije još jedan put pred fotografa, i time će se stvar riješiti, i nadamo se, da će se rasprave nastaviti, i da ćemo do jedno pet šest mjeseci čuti, da... Ja uopće ne znam, što ćemo čuti... Mi smo toj komisiji svi pjevali — hozana, a moglo bi da se desi, da to bude nova Lozana... Nisam ja ovo isisao iz moga maloga prsta — nisam brate! Ja sam se propitao na kompetentnom mjestu, da mi kažu, šta će od toga da izidje. Tako sam zamolio jednoga talijanskog eksperta, da mi kaže, što misli o cijeloj stvari komendatore Castelli. On mi je odgovorio: — «Castelli crede, che tutto finirà come tanti castelli in aria... Pitao sam i jednoga jugoslavenskoga eksperta, da mi kaže, kako pak o svemu sudi dr. Ribar. On mi je odgovorio, da Ribar misli, da su vode odviše mutne, da bi i najspretniji ribar mogao što da ulovi. Ja pak, koji se nekoliko razumijem i u ribariju, rekao sam, da bi se i u mutnom moglo uhvatiti «kanjinu», jer koliko ja nam, ta plemenita riba nije baš u nas ni rijetka...

I Ninetta je toga mišljenja.

Nineta je u ove dane ljuta kako svi hudići. Najviše se ljuti na paralitiku. Danas je na prozoru vrištala, da ju je bilo čut sve do Svetoga Vida. Govori: — Ca delaju! kega vraga čekaju! Ca se već jedanput ne distrigaju! Ca vavek bacilaju za Baroš i za Deltu! Zanelu — neka nam pripejaju, te boje storit, — vrazji filozofi nemi!

Jer vi morate i to znati, moji poštovani štioci, da i alfa i omega gotovo svake riječke ženice jeste i ostaje — Zanella pa Zanella... Što one očekuju od toga čovjeka — ja ne znam, ali nešto očekuju, kad su ovako lude za njim, i kad je sada i njima svaka druga: — O Zanella o — morte!

A što će biti, ako oni iz Rima postave uvjet, da se na Rijeku ne smije Zaenella da vrati?

To pitanje postavio sam juče Ninetti. Ona nije premišljala niti jedne sekunde, već mi je mahom kao iz puške odbrusila:

— Poć ćemo za njim!...

One bi otišle za njim... Ne znam, bi li sve otišle, ali za Ninettu sam siguran, da bi. Ona ima već o tome i nekakav projekat. Juče mi ga je iznijela. Po tom projektu svi bi se pravi, rodjeni Riječani imali da isele iz Rijeke, i to u Kraljevicu, s kojom ih vežu već trinaestškoljić sv. Marka, koji bi ih sjećao Školjica mjesečne tradicije. Tamo bi našli koješta, što bi ih podsjećalo na staru domovinu. Našli bi na Fiumeri, našli bi Danubius, našli bi Sanatorij» i još više toga. Oni bi ondje mogli da se mirno razvijaju, Jugoslavija bi im sagradila luku i željeznicu, a oni bi Jugoslavenima dopustili, da mogu na teritoriju nove Rijeke otvarati hrvatske škole. Da pak bude svakome pravo, novomu bi se gradu dalo inglesko ime — New Fiume.

Ideja nije loša. Što je do mene — meni je kudikamo simpatičnija od konzorcija, što ga namjeravaju stemfati. A držim, da bi ovo i Jugoslaviji konveniralo. Ovako bi imala barem Riječane u svojem krilu, a s konzorcijem ne će imati ni Riječana ni Baroša ni Decelte... Idimo dakle da vidimo, koja će misao da pobjedi, dali ona o konzorciju ili ona druga o — New Fiume.

* * *

Ova Ninettina ideja o iseljenju Riječana riješila bi još i jedan drugi problem. Kako je poznato, na Rijeci je velika nestašica stanova. Da se toj nevolji doskoči, mudre se glave i na Rijeci i u Opatiji bave mišlju, da se Rijeka i Opatija u najkraće vrijeme spoje tramvajem. Čoviek, koji ne može na Rijeci da nadje stana, naći će ga u Opatiji, gdje je sve prazno. U jutro će sjesti na tramvaj pak će u nekoliko časaka i po svakom vremenu biti na Rijeci. U večer će se pak vratiti kući — i sve će ići u redu Glavno je da se napravi tramvaj. «Vedetta» zagovara to riješenje, no meni se čini, da je Ninettina osnova bolja. Neka se rodjeni Riječani isele, a u kuće neka im se usele oni nerodjeni, pak će biti sve u redu. Bit će svima udovoljeno, osobito onoj našoj prastaroj poslovici, koja veli: Prišli su Bučani i stirali su kućani... ili kako bi Talijani rekli: ti ga volešto — manja di kvešto...

Rokac.

IZ MARČANE.

Kr. oružnici oduzimlju našim pretplatnicima «Istarsku Riječ» i pozivaju pretplatnike na svoj komando. — Tko je kriv: oružnički brigadier ili poštar?

Prošlog petka stigla je svim pretplatnicima u Marčani na poštu «Istarska Riječ». Čim je za to saznao ovdješnji brigadier, odmah je išao na poštu, pokupio sve brojeve lista te ih odnesao na svoj komando. Drugi dan pozvao je k oružničkoj postaji sve ovdješnje pretplatnike te zahtjevao od svakog pojedinca da mu potpiše jednu izjavu, koja je u talijanskom jeziku glasila ovako: Potpisani ovime izjavljuje, da ne će više primati «Istarske Riječi» ....! Narod, prestrašen da je list donio štogod protiv vlasti ili bogzna što, nije znao što da čini, pa su — ali ne svi — potpisali zatraženu izjavu.

Pitamo: tko je dao dozvolu poštanskom činovniku, da izruči naše listove oružničkom brigadieru? Zar su bile «Istarske Riječi» naslovljene na njega ili na nas!? Skrajni je čas, a i ugled poštanskih ureda zahtjeva, da prestanu ta nezakonja.

Sa štovanjem

(Slijede potpisi).

Gospodarstvo

Porez na vino. Zvanična Gazzetta Ufficiale» od 12. t. mj. donosi kr. naredbu, kojom se protiže na naše pokrajine općeniti porez na vino. Svi vinogradari — kaošto i trgovci na debelo i na malo — su obvezani, da prijave do 17. t. mj. količinu vina, koje su imali dne 12. t. mj. na skladištu. Od te prijave nisu isključena niti pokvarena vina i to bez obzira na količinu ili bačve; petijot, koji ima manje od 5 stupanja mora biti posebno prijavljen. Vino, koje je bilo izmedju 12. i 13. t. m. na putovanju, mora se isto prijaviti s opaskom. Naknadna prijava će opravdati njezino zakašnjenje.

Porez iznaša 20 lira po hl. Ta iznos ima se sniziti na onaj iznos, koji odgovara posebnim potrošnim pristojbama (l'imposte di consumo) u prilog pokrajinama i općinama, u koliko nemaju ti porezi značaj pokrajinskih i općinskih pristojba (dazi di consumo).

Naredba odredjuje, **da moraju u roku od 5 dana iza kako je bila objavljena ta naredba svi vinogradari, prodavaoci na malo i veliko prijaviti nadležnoj općini količinu vina svih vrsti, koje se nalaze u podrumima (konobama), skladištima i u prostorijama za prodaju.** Prijave moraju sadržavati ove izjave: a) prezime, ime i očinstvo posjednika vina; b) zvanje (stališ), obrt, trgovinu, koju dotičnik redovito obavlja; c) količina i kakovoća vina; č) mjesto i prostorije, gdje stoji vino; ć) kakvoća i oblika bačava, u kojim se nalazi vino; d) da li je prijavitelj maloposjednik ili veleposjednik, kolon ili zakupnik zemljišta, na kojem je prirodilo; e) koliko članova obitelji ima posjednik kod kuće i njihovu starost te f) da li je prijavitelj trgovac s vinom na malo ili na veliko.

Tekom 5 dana po primitku prijave moraju općine prijaviti financijskim uredima broj prijava te ih držati na raspolaganje činovnicima, koji su ovlašteni da ih dignu. Taj rok je odredjen za to, da ima općina mogućnost da pripremi prijave sa potrebitim svjedodžbama glede članova obitelji pojedinog posjednika ili vinogradara, koji mole za oprost od općeg vinskog poreza.

Prijava vina je obvezatna za sve one, koji se nalaze u spomenutim okolnostima; od poreza su oproštena samo ona vina, koja se izvažaju od vinogradara ili trgovca na veliko u inozemstvo ili u talijanske kolonije ili pak koja se šalju u tvornice za izgradnju octa uz kontrolu financijskog ureda, koji treba da za to izda naročiti list (bolletta di spedizione).

Vinogradari i trgovci na debelo imaju pravo do oprosta vinskog poreza za ona vina, koja

---

P O D L I S T A K

Narodne pjesme iz Ćićarije.

(Nabožne).

MUKA BOGA...

Muka Boga, Gospodina
Isukrsta Boga-sina
Na spasenje puka svoga.
Plači zemlja, plači trava,
Sprignula se Sinku glava.
Žali, puče, mali, velik,
Ter promišljaj muku slavnu!
Još govori sam Bog pravi:
«Oj, Ivane, moj predragi!
Šeći tamo k majki mojoj —
K majki mojoj, k tetki svojoj.
Tamo imaj radovati,
Ne daj majki žalovati;
Tamo imaj vesel biti,
Ne daj majki tužnoj biti.»
Kako Isus govoraše,
Tako Ivan učinjaše.
Ivan šeće oko grada,
Žalujući Sinka mlada
I našega Meštra draga:
Njega veledosti biju,
Veledosti, brez milosti.
Vezali ga kako i tata,
Peljali ga pred Pilata.
Pred Pilatom vezan staše,
Kako jančić na zaklaše.
Slavna Diva niš ne reče,
Neg ča brzo k sestri teče.
«Oj, sestrice, Mandaljeno!
Dosad skupa u radosti,
Odsad ćemo u žalosti.
I svličimo bilo rušce,
Obučimo črno rušce;
Bile ruke, bila lišca
S črnom svilom pokrivajmo,
Na tu glavu naklonimo
I Pilatu govorimo:
— Oj, Pilate — Judin brate,
Oj, Pilate — krivi suče!
Što to sudiš po krivici,
Da ne sudiš po pravici?
Što si naša Sinka proda
Za te ljube sve pineze?
Da biš bia meni reka,
Ali ovoj drugoj ženki;
Mi bi bile sve prodale,
Tebi bimo bečke dale,
Mi bi bile krv točile,
Dragog Sinka otkupile.»

Pilat joj se narugaše,
Veću tugu majki daše.
Tužna Majka van iz grada,
Ne poznade Sinka mlada.
Njoj ga kaže njeja sestra:
«Vidiš, Divo, Tvoj Sin dragi,
Kade nosi križ preslavni
Na ramenku — na desnenku.
Na njem mučen, propet biti,
Za grišnike će umriti.»

«Vidiš, Divo, one lanče
Sve za njega su pripravne.
S onima će ga lančovati,
Slavna rebra respirati.
S njih će teći krv i voda,
Na spasenje svega roda...
«Vidiš, Divo, one čavle
Sve za njega su pripravni.
S onima će ga čavlovati,
Ruke i noge zabijati.
S njih će teći krv i voda,
Na spasenje svega roda...»
«Vidiš, Divo, onu spužvu,
Ka je puna žuči, octa,
S onom te ga napojiti.
Slavno Srce umoriti.
S njeg će teći krv i voda,
Na spasenje svega roda...

«Vidiš, Divo, onu krunu,
Ka je puna oštra trnja,
S onom te ga okruniti,
Slavnu glavu svu zroniti.
S nje će teći krv i voda,
Na spasenje svega roda...»

Slavna Diva niš ne reče,
Neg ča brzo pod križ kleče.
Klekla doli na kolena,
Da će pomoć križ nositi
I za Sinka svog umriti.
Isus s križa spregovori:
«Dalje, dalje tuja ženka,
Spod ovoga križa moga.
Samo je meni na njem biti,
Za grišnike sad umriti.»

— Oj, Isuse, dite moje,
Dosad sam ti bila majka,
A sad sam ti tuja ženka —
Tuja ženka nepoznana. —

Isus s križa sprogovori:
«Dalje, dalje mila Majko,
Reko bih vam, ma ne morem
Vrhu tuge i žalosti:
Već me bole suze vaše,
Neg na križu rane moje.
Moje rane ozdravahu,
Vaše suze ne mogahu.

Isus s križa sprogovori:
«Prignite se, lanče grane,
Majka živa biti ne more!
Prignite se, ki se križa,
Da se majka sinka bliža!
Dajte majki tužnoj škale,
Da obajde sinku rane!
Dajte majki čašu žarnu,
Da otare pot krvavi!...»

Majka Božja čašu sprime,
Bog sprimine za grišnike.

Sprimajte nas, Gospodine,
Za preslavno vaše ime
Sada i vazda, vikom — Amen
I s Marijom Bog zahvaljen.

NA VELIKI PETAK

Danas je petak, peti dan
Našeg Isusa mučen dan.
On je mučen i rojen
I na križu pribijen.
Sve Njegove ranice:
Male i velike
S krvlju su prelite...

*

Korizma van.
Kvarnar i sedam dan.

Kuda turci, tud' i mali Mujo!

Zapravo bih morao ovu pripovijest početi s opisom ljelnikovca, koji kao da je jednoga sparnoga poslijepodneva drijemao, jer je sva pokrajina oko njega bila pospana od sunčane žege. Ni najkričaviji deran od sviju kukaca:

su bila uništena uslijed koje veće sile (požara ili slično), koju treba odmah prijaviti financiškom tehničkom uredu. Dakako da u tom slučaju treba iznijeti stvarne razloge, koji dokazuju da dotičnik zaista ne može platiti spomenuti porez.

U slučaju pak da se nekom pokvari u bačvi vino, koje je već određeno za oporezovanje, može se isto postignuti oprost od vinskog poreza — dakako iza kako ga pretraži financijski tehnički ured. Do sada spomenute oproste odrađuje financijski tehnički uredi.

Maloposjednik, kolon, poluzakupnik ili zakupnik zemlje, iz koje proizvodi vino, biva oprošten od poreza u slučaju, da dokaže, da će prirodjeno vino služiti za njega i njegovu obitelj. U tom slučaju može si pridržati jedan hl po svakom članu obitelji, koji živi s njime i koji je prekoračio 15. godinu.

Medju te maloposjednike i druge, koji bivaju oprošteni od poreza, smatraju se svi vinogradari, koji sami sa svojom obitelji obrađuju vinograde te ne prirede vina više od 50 hl na godinu.

Treba naglasiti, da naši poljodjelci moraju odmah kod prijave vina izričito zahtijevati oproštenje od vinskog poreza; ako to ne učine već kod prijave kasnije gube pravo na oprost.

Petijot, koji nema 5 stupnjeva (gradi), nije podvržen vinskom porezu.

Tko bi htio izbjeći vinskom porezu time, da ne prijavi vine ili da kuša izbjeći porezu, bit će tako kažnjen, da će kasnije morati platiti deseterostruki porez.

Istom kaznom bit će kažnjeni oni vinogradari i trgovci na debelo, koji posjeduju vino bez prijave ili propisane bollette ili pak da se dokaže da je imao veću količinu vina nego su je prijavio. Pri tome je dozvoljena tolerance od 5%. Ako se ne izvrši prijava u određenom roku biva vinogradar kažnjen sa globom. Istotako biva kažnjen svaki vinogradar, veletrgovac, koji ne plati odmah kod prodaje vina porez. Svi ostali prestupci, kažnjavaju od 10 do 200.— lira.

(Svršetak u narednom broju).

GOJIDBA KRAVA MUZARA.

Osobito u blizini ovečih gradova, gdje se može mlijeko friško odmah dobro prodati, gojidba je krava muzara veoma unosna gospodarska grana. Poželjno bi bilo, da se naši seljaci za držanje krava muzara više zanimaju, nego do sada.

Kad se odlučiš baviti se gojenjem krava muzara, treba da si nabaviš živinu posve zdravu i ne prestaru dobre mliječne pasmine Za naše odnošaje najbolja je vrst gornjedolska (tirolska), predarelska (montafunska) i siva švicarska pasmina. Radije potroši 200 lira više nego manje, samo da je krava dobre mliječne pasmine. Mlijeko će ti to kasnije brzo sve nadoplatiti. — Kažem, da krava ne smije biti prestara, jer bi nam onda malo mlijeka davala i za malo vremena. Navlastito nastoj, da bude ista savsvim zdrava, zato zahtijevai u tom pogledu od prodavaoca garanciju i, ako ti je takako moguće, neka ti kravu, prije nego li se za nju stalno pogodiš, pregleda kakov veterinar.

Iza kako si kravu u staju dognao, nastoj, da zdrava i ostane, jer najmanja bolest krave prouzroči odmah gubitak mlijeka. Da očuvamo kravama zdravlje, glavni je uvjet čisti zrak, primjerena toplina, dostatno svjetla i stroga čistoća u staji te zdrava krma i čista voda.

Uprav što se čistog zraka, primjerene topline i dostatnog svjetla u staji tiče, kod našeg seljaka je još veoma slabo; staje su najme njihove nedostatne. Čistog zraka u njima obično nema, jer češće nemaju nikakovih ili imaju samo nedostatne prozore, a ovi se češće niti ne mogu otvoriti. Buduć je staia bez pravog tlaka i bez odvoda za mokraču, ostaje uvijek blatna i mokra. A uprav čistoća je kod blaga, kako se običava reći, polovica hrane. U kravlioj staji upliva čistoća i na kakvoću mlijeka. U blatnoj staji ne ćemo imati nikad zdravog, trajnog mlijeka. Dočim se živina prije odebeli (otovi), ako stoji u polumraku, trebaju krave muzare svjetlo.

U staji treba takodjer skrbiti za primjerenu toplinu od kakovih 15° C. Zato moraju biti prozori i vrata tako učinjeni, da se zimi dobro zatvaraju i da se u svrhu zračenja lako otvaraju. Još bolje je, ako imade staja uz obične prozore i posebne ventilatore. Ovu su ti uzidani uski, takozvani ruski kamini, odnosno je to širi, obično iz dasaka učinjen kamin, koji vodi od stropa kroz krov napolje.

Da ti bude krava obilato dojila, moraš je dobro i pravilno krmiti, jer se, kako vele, krava pri gubici muze. Kad je doba pašnje, skrbi prije svega, da dobiju krave muzare najbolje pašnjake. Gdje nije paše, ondje moramo to nadomjestiti ljeti krmljenjem dobrom travom ili kakvim drugim zelenjem. Ljeti, kad je velika vrućina, pasi samo rano u jutro i u večer, odnosno noću. Nerazborito pak postupaju oni, koji krate kravama muzarama pašu i radije ih u staji krme.

Kod krmljenja krava muzara mora vladati u staji strogi red. Krmiti treba uvijek u isti sat i po istomu redu. Krmi se tri il dva puta na dan. Krmljenje na tri puta nema po našem mnijenju nikakve prednosti pred dvakratnim krmljenjem. Krmit ćemo dakle dva puta na dan, t. j. ujutro (počevši u 5 sati ljeti i zimi) i poslije podne (počevši opet u 5 sati). Samo one krave, koje rade, krmit ćemo po tri puta na dan. Krmi se najmanje 2 sata, ali u malim porcijama. Nabacati blagu ujedamput pune jasle, kako to obično kod naših posjednika vidimo, pravi je nesmisao. Krmiti valja prije ili poslije dojenja a nikada pri dojenja. — Ako upotrebljujemo krave i za vožnju, treba ih pustiti poslije krmljenja barem 1½ sata na miru, da preživaju. (Nastavit će se.)

Franina i Jurina.

Jurina (čita): «I sinovi Izraelovi narodiše se i umnožiše se, i napredovaše i osiliše veoma, da ih se zemlja napuni . . .»

Franina: Ča — ča to stroligaš?

Jur. (čita): «Tada nasta nov car u Egiptu; i reče narodu svojemu: gle, narod sinova Izraelovih veći je i silniji od nas. Nego hajde mudro da postupamo s njima, da se ne umnože . . .

Fr.: Ma ča to blabočiš?

Jur. (čita): «I postaviše nad njima nadstojnike, da ih muče teškim poslovima. Ali što ih više mučahu, to se oni više množahu i napredovahu . . .»

Fr.: Kakova je to epištula?

Jur. (čita): I žestoko nagonjahu Egipćani sinove Izraelove na poslove. I zagrčivahu im život teškim poslovima, blatom i opekama i svakim radom u polju, i svakim drugim poslom, na koji ih žestoko nagonjahu.»

Fr.: A, sada razumem! . . . To je ono ča su nas, kada smo još bili deca, učili va kršćansken nauke.

Jur.: Poslušaj još ovo: «I još zapovijedi car Egipatski babicama jevrejskim: — Kad babičite Jevrejke i u porodjaju vidite, da je muško — ubijte ga! . . .

Fr.: Spamećujem se i ja, kako je to bilo. Babice nisu htele da ubijaju decu, a kada j'to Faraun videl, da je zapoved svem svojem ljudem, da svakega Izraelca, ki se rodi, hite va vodu. To je sve tako bilo, nego, daj, povej ti malo mane — ča mi ga je to?

Jur.: Malo prej sam va »Istarskoj Riječi« čital ča su neki dan zaključili Kombatenti va Pazine, pak sam otel malo videt, kako j'eno bilo va Egipte prej jedne četire tisuće let.

Fr.: Pak ča si obnašal?

Jur.: Obnašal sam, da je prej četiri tisuć let bilo va Egipte po prilike onako, kako je danas kod nas v Istre.

Fr.: Ne razumem.

Jur.: Tu tije Sveto Pismo — pak vidi.

Fr.: Dobro, tamo stoji, da su Egipćani izraelsku decu utapljali, samo da njim ne smetaju. Ma, hvala Bogu, kod nas se još to ne dogaja.

Jur.: Dogaja se još neć grje. Egipćani bi malega Izraelca ubili — i stvar je bila gotova. Ali ovi naši kombatenti hteli bi da našoj dece ubiju dušu — a to je tisuće i tisuće puti grje. Kombatenti bi oteli, da se naša deca ne uče va našem zajiku, nego va njihovem. Oni bi oteli, da naša deca va njihovem školah zamrze na naš zajik, da zamrze na svoje ljude, na svoju braću, na svoje roditelje. Oni bi oteli, da njim ubiju dušu, da postanu najveći neprijatelji svega onega, ča su njihovi stareji jedanput ljubili.

Fr.: Ja se tega ne bojim. Naši ljudi imaju oči otprte, oni vide, kamo bi ih otela napeljat ta gospoda, zato te čuvat svoju decu od grde napasti. Ča bi to oteli ti kombatenti?

Jur.: Najprvo bi oteli, da se stira svakega našega čoveka iz njihove službi, ako ima koje dete va škole va Jugoslavije.

Fr.: Kad je bila Austrija, studiralo je va Italije na t'suće i tisuće dece, sini i kćeri od impijegati, kak ni nijednemu od njih zato spal ni jedan vlas z glavi. Ča bi pak ti kombatenti oteli, da Italija bude grja nego je bila Austrija?

Jur.: Ja ne znam, ča bi oteli, ja znam samo to, da oni su proti temu, da deca naših ljudi uče va Jugoslavije. Oni govore: Ako ki mladić svrši škole va Jugoslavije, Italija ga ne sme zet va službu.

Fr.: Fino je to! A ča te pak storit oni naši mladići, ki svrše svoje škole va Italije, a ne moru va njoj nać kruha? Nego pitam ja malo, ki je kriv, da se naša deca ne uče doma, v Istre?

Jur.: Krivi su oni, ki su nam zaprli naše male i vele školi, naši jinažiji i druga učilišća. Va teh našeh večeh školah učili su se svi zajiki, i talijanski. Takoveh školi bi i danas trebali ovi krají, a to ne samo za korist našu nego i za dobro cele Italije. Italija bi tako dobila ljudi, ki bi poznavali više zajik. A mi znamo, da čovek ča više zajik zna, toliko više i valja. Današnji dan, ki zna samo jedan zajik, je jedna vela mizerija. Naši ljudi nete da budu mizerije, oni te da njim se deca nauče ča više zajiki, a najprvo svojga, ki je početak i zvršetak svake prave pameti čovečje.

Fr.: Neka delaju ča te, ale ubit nas ne te. Ne te, tako mi Bog pomagal. I onu Izraelsku decu su ubijali i utapljali, pak ča su s tem storili. Ma, poglej malo, ča ovde piše!

Jur. (čita): «A kći Faraonova dodje da se kupa u rijeci, i ona ugleda kovčežić u trsci, i poslu dvorkinju svoju te ga izvadi. A kad otvori, vidje dijete, i gle, dijete plakaše . . . i sažali joj se i reče: to je Jevrejsko dijete!»

Fr.: To je bil Mojsija, ki je malo kasneje oslobodil svoj narod od nevolje. Tu češ nać i besedi, ča mu ih je Bog najprej rekal.

Jur. (čita): «I reče Gospodin: dobro vidjeh nevolju naroda svojega u Egiptu, i čuh viku njegovu od zla, koje mu čine nastojnici, jer poznah muku njegovu. I sidjoh, da ga izbavim iz ruku Egipatskih . . . I narod vjerova i razumije, da je Gospod vidio nevolju njegovu . . .

Fr.: Amen!

Politički pregled

U Jugoslaviji su se obavili prošle nedielje državni izbori. Prema do sada stiglim vijestima Pašićeva radikalna stranka dobila je 120 mandata, Radićeva republikanska stranka 70 mandata, demokratska stranka 50 mandata, Koroščeva pučka stranka 22 mandata, bosanski muslimani 18 mandata, Srpska zemljoradnička stranka 9 mandata, Njemci 6, Rumunji 1, socijalisti 3, a sve ostale pojedinačke liste 14 mandata. Točnji rezultat ovih izbora objavit ćemo u narednom broju.

Poljska. Pred nekoliko je dana svečanijim načinom potpisan je protokol konferencije ambasadora, kojim se određuje istočne granice Poljske. Sa strane Francuske potpisao je protokol sam Poincare. Ministar spolinih poslova poljske republike, koji boravi u Parizu, izjavio je francuskim novinarima, da će poljska politika kad su riješena tako važna teritorijalna pitanja, biti odsele uperena samo na održanje mira. Poljska će samo još čekati na odluku litavske vlade, dali i ona priznaje ovo riješenje konferencije ambasadora. Ministar je dalje izjavio, da Poljska namjerava sada pristupiti u malu antantu i da je voljna zaboraviti sve sporove sa Češkoslovačkom. Jedino mora prije toga biti riješeno pitanje Javorine. Dr. Beneš, koji bi imao naskoro doći u Varšavu, bit će vrlo srdačno dočekan. Prema tome ne stoji nikakova veća zapreka na putu definitivnom sporazumu izmedju Češkoslovačke i Poljske.

Rumunjska. Ovih dana došlo je u rumunjskom parlamentu do burnih prizora. Vlada je iznijela nacrt ustava. Nato su opozicionalne stranke izlavile, da ne će glasovati za spomenuti nacrt, jer da je nezakonit, tim više, što je rumunjski parlamenat izabran na temelju nezakonite ministarske naredbe, uslijed koje je bila trećina seljačkog pučanstva lišena izbornog prava. Ministre se je pri nastupu u parlamenat dočekalo s povicima: «Ubojice, lopovi, kradljivci, žare...» Radi zaglušne vike nije Bratianu mogao ni govoriti. Uvrijedljivi su poklici neprestano padali. Opozicija je počela svirati na usnu harmoniku i dječje svirale, bacajući koriandole i papirnate zavitke za ministrima. Napokon je bilo 7 poslanika isključeno od 10 sjednica. — Na drugoj sjednici postavio kvestor Manolescu-Strunga kinematografski aparat, da smiri sjednicu, za koju je čuo, da će škandalozno proteći. Ovo je dalo povoda teškoj tučnjavi. Škandal je trajao pola sata. Potpredsjednik parlamenta dr. Daniel Cingureanu najavio je svoj istup iz vladine stranke; držanje mu je vlade prema Erdelju otvorilo oči. Vlada protežira one ljude, koji počinjaju krađu, samovolju i bezakonja. S donošenim predlogom ustava nije zadovoljan i sporazuman uz opoziciju ni veliki dio liberalne stranke. Opozicija je odlučila, da nastavi borbu protiv predloga. Ona naglašava, da se u ustavu ne spominju nikakova prava konfesionalnih i nacionalnih manjina.

---

vrčak, nije se ni glasom glasio, tako je bilo umorno i sneno.

Nego ja znam, kako naći čitači ne opiska, gdiegod ga nadju: — hop! — preskoče ga skokom. Zar ne? Pa čemu da i mnogo opisujem, jer zaista nije sebi teško zamisliti lijepu kuću posred velike bašće, gdje preko školskih praznika ljetuje mama, tata, ujak i troje malika.

Pst! Pst! Eto ih, dieca upravo izlaze iz kuće!

Lagano su otvorili vrata i sporo se s noge na nogu spuštaju niz kamenite stube. Dva su dječaka i jedna djevojčica. Objesili su nosiće. Mrgodasti su.

— Kako? — pitate u čudu. — Ljeti, na selu, u praznicima, njih troje, pa se mrgode?

Da, ali pogledajte bolje! Praznici su, a djeci su u rukama knjige... školske knjige!

— Sjutra, prekosjutra dolazi ujak — rekao je tata, — treba pregledati prirodopis, zemljopis i matematiku, jer ujak uvijek ispituje te predmete. Ne valja se osramotiti. I ujo uzima na četnju i vožnje samo pametnu djecu.

Otputili se dakle, a ne ide im se. Mama im rekla, neka idu u borik, gdje je hladovina i mjesto kao stvoreno za učenje. I oni sada hodaju tamo. Hodaju polako kao u pogrebnoj povorci, a knjige drže oprezno ko upaljene svijeće, gdje treba paziti, da vrelim voskom ne pokapaju odijela i prste. Najopasnija je, da ne oprži (rekao bi gledalac) knjiga najmladjega brace Miljenka. Miljenka? — Uistinu on se zove Miljenko, ma da ga obično zovu Mujo Turkunica. Turkunicom ga pozvaše zato, jer je uvijek majušan mora ići »trkom«, uz svoju veću braću, a slijedio ih je baš svuda, pa kada su je dodijao i oni bi dreknuli na nj: — Što klincaš vazda za nama? — on bi se dobročudno nasmiješio i ponovio, kako ga je naučio ujak: — Kuda Turci, tud' i mali Mujo! — Eto, otuda Miljenku nadimak Mujo Turkinica.

U boriku su se najprvo malo poinadili, kuda će tko sjesti: — Da si ne smetaju u radu. — Razmjestili su se razdaleko, a malog su Muju Turkunicu poslali najdalje, na kamen obrasao mahovinom uz busen paprati.

— Tko da uči u ovakvoj vrućini? — Mrnjkao je Mujo sam u sebi sjedajući na kamen, a neodlučan, bili rasklopio svoj prirodopis, ili ne bi.

— Sve je dosadno!

— Šta znadeš reći o mravima? — oponašao je Mujo krupni glas svoga uje.

— Dosadni su kad plaze po ruci, nozi, ili kad zadju za vrat. A svuda ih ima kud čovjek dodje. Svako ih dijete zna, pa šta? Eto i ovdje puza čitava mravlja procesija.

Dječak je zaklopio oči i uzdanuo:

— Oh, kako je mravima lijepo, samo šeću cio dan, a nemaju ni škole, ni ispita, ni školskih knjiga. Volio bih biti mravom!

Ovaj je uzdah bio glasan, jer se na nj, javio upit:

— Bili mladi gospodin zaista želio biti mrav?

Dječak se malo prepao, ali mu je godilo, što mu netko veli mladi gospodin, a ne samo mali. Obazro se, da vidi, tko je to.

Bio je smješan čovjek, koji je Muji Turkunici rekao mladi gospodin. Na šiljastom, crvenom nosu imao je goleme naočale, oko vrata debeli, crveni rubac, a starinski, zeleni kaput sizao mu do peta. Smješkao se i ponovno upitao, ušmrknuvši uzalo burmut:

— Bili mladi gospodin zaista želio biti mrav?

Dječak bi bio volio umjesto odgovora upitati: Tko sve vi gospodine i kako ste došli ovamo u naš borik? — Ali čudni je čovjek već upitao po treći puta, ali sada strože i crepućeći crvenim trepavicama:

— Mladi je gospodin zaželio postati mravom, ja sam to čuo rodjenim ušima!

Mujo se Turkunica zbunio, nije znao reći ništa. Šutio je, jer što da rekne, kada je malo-čas zaista tako uzdahnuo, a ovaj ga je čovo čuo rodjenim ušima.

Bit će, bit će, Mujo Turkunica! — šinuo čudak zlobno, a mališa je upeklo, što mu on najednom veli Mujo Turkunica, a ne više mladi gospodin, zasuzile mu oči i on je sve gledao kroz naučinu.

Čudni je čovjek mrmljao:

— Turkunica, mrvice,
babotice na zemlji,
mrvičice dolaze,
babotice odnose!

Dječak nije razumio ništa, ali su mu kod tih riječi tijelom prolazila trnci. Osiećao je po licu, po rukama i najzad po svemu tijelu paučinu; omotala ga tanka, lijepiva, neugodna nit.

— Čovo se iscerio zlobnim smješkom. Copkajući zelenim papučama odgegao je u šumu. Jednom se još okrenuo izvadio iz džepa crveni rubac, domahnuo Muji Turkunici i nestao u šipražju.

— Ja sam sav omotan u paučinu! — kliknuo je Mujo Turkunica, dozivajući braću, ali mu je glas bio tako slabačak, da ga nije čuo nitko. Htio je omahnuti rukama, ali paučina mu ih je splela. Želio je ustati, ali i noge su mu bile povezane i umiesto da se uspravi i potrči, skortljao se kao klupko pamuka niz kamen obrastao mahovinom.

— Jao, jao, što se to s mnom dogodilo? — ciktao je mališ u jadu i strahu: — Pomozite malom Miljenku, pomozite svome Muji Turkunici!!

I opet ga nije čuo ni brat ni seka. Nitko mu nije dohrlio u pomoć. Jadnik je ležao u mahovini pod busom papradi nepomičan, nesretan.

Tada je opazio kroz paučinu, kao kroz mutno staklo ili maglu, da mu se približuje neka sjena. Mujo je drhnuo. Sjena je došla k njemu, obašla ga nekoliko puta, tada ga spopala i počela odvlačiti nekuda, kao vreću po zemlji. Turkunica se strašno prepao i promrlo od straha, a kad je opazio, da ga je sjena odvukla u nekakvu mračnu špilju ili duplje, počeo se bacati nogama i rukama i gristi oko sebe, ne bi li nekako oslobodio to nesretne paučine, u koju je omotan.

— Samo hrabro, samo hrabro! — bodrila ga umiljato sjena i sama mu pomagala kidati paučinu.

Mučili su se dobrano dugo i sjena i Mujo, dok nijesu uspjeli, da mališ proturi glavu kroz splet niti. Ali onda je užas bio još i veći.

— Što je to? — Gdje sam ja? — uprepastio se Mujo Turkunica.

— U mravinjaku, mrvice! Našla sam te nesretno, ostavljeno, mravlje jajašce, uz neki veliki kamen obrastao mahovinom. Dovukla sam te u naš mravinjak, da te ne poždre mravar ili koja druga ptica. Sada si kod nas. Upri još mrvičak, pak češ se sasvim iskopati iz kučina.

Dobra je mravka i opet svojski pomagala, a Mujica se trzao iz petnih žila, dok se nije ispetljao i istrzao sasvim iz jajašca.

I tako se je Mujo Trkunica izlegao — kao mrav.

Francuska u zadnje vrijeme pokazuje volju i spremnost, da dodje do izmirenja s Njemačkom. Njezini državnici naglasuju, da je Francuska pošla u Ruhr samo zato, da dodje prije do odštete, koju joj mora platiti Njemačka. No Francuska nikako ne misli da ostane u ruhrskom području. Založni vjerovnik imade samo jednu želju, a to je riješiti se zaloga i doći do svog novca. S druge je strane stvar dužnika, da on predloži način plateža i obroka. Poincaré je opetovano izjavio, da će vrlo pomno ispitati svaki njemački predlog. Jedini je uvjet, da ti predlozi budu u istinu službeni i da se ne budu ti predlozi gubili u općenitostima, već precizno sastavljeni. Nadalje Francuska hoće, da se ti predlozi iznesu od države državi, a ne putem kojega posrednika. Ovo je francuska vlada opetovano izjavila i u Francuskoj se čude, kako još uvijek u Berlinu prave kombinacije, koje idu za tim, da interveniše jedna treća vlast. U svim se političkim krugovima Francuske drži, da će Njemačka prije ili kasnije učiniti svoje predloge. U Francuskoj se nadaju, da će to biti što skorije, jer se danomice zaoštrava kriza, a položaj u Njemačkoj pogoršava.

Turska se pripravlja na to, da konačno sklopi mir sa Grčkom i da se ponovno nastavi rad lausannske konferencije. Samo Turci ne će da zapčenu mirovni pregovori, ako nemaju prije u rukama nešto gotova. Zbog toga su Turci poslali svim saveznicima svoje prijedloge, kojim zahtijevaju: 1. Otok Castellorizzo, koj sada pripada Italiji, ima da se vrati Turskoj. — 2. Što se tiče pravnih garancija, Turci misle strancima dati samo pravo utoka u slučaju osude po turskim sudovima. — 3. Turska ne priznaje vrijednost osuda, što su im izrekli carigradski sudovi za vrijeme savezničke okupacije. — 4. Turska traži pravo, da strancima zabrani izvršivanje stanovitih zvanja. — 5. Turska traži pravo, da turska industrija imade stanovite polakšice kod oslobodjenja poreza, na što Francuska veli, da Turska time hoće sav porezni teret da svali na strance. — 6. Turska hoće da carinskim mjerama dobije u svoje ruke kontrolu. — 7. Turska traži, da joj se vrate svote, što ih je izdala za balkanskog rata prije 1914. — 8. Turska otklanja potpis mirovnoga ugovora po Češkoslovačkoj, Belgiji, Poljskoj i Portugalu, koje su države supotpisnice sevreskog ugovora. — 9. Gospodarske odredbe, utanačene u Lausanne, isključuju se iz mirovnog ugovora.

Arapske države. Delegati raznih arapskih država pod franceskim i engleskim protektoratom sastali su se u Londonu, gdje su pokrenuli pitanje velike arapske konfederacije. Nakon 4 dana rasprave odlučili su poraditi za ujedinjenje svih Arapa iz arapskih vilajeta bivše osmanlijske carevine u jednu arapsku federaciju, koja bi uživala potpunu nezavisnost. Ovo ujedinjenje svih Arapa izvršit će se ustavnim sredstvima uz pomoć uzajamnih nagoda, kojima će različne skupine zajamčiti medju se svoju cjelokupnost i nezavisnost i potpunu nutarnju autonomiju. Ove skupine imat će središnje savezno vijeće, koje će bdjeti nad njihovim zajedničkim probitcima a napose nad njihovim odnošajima, I gospodarskim i vojničkim poslovima.

Delegacije ustrojit će u tudjini zajedničko središte za obranu arapske stvari u zemljama, koje imadu interesa u zemljama naselinim od Arapa.

Razne vijesti

Domaće novosti.

† Tomo Šorli. Iz Podgrada nam javljaju žalosnu vijest, da je prošlog utorka, dne 20. t. mj. uveče umro od kapi u najljepšoj dobi svojeg života tamošnji podnačelnik i podpredsjednik Pokrajinskog cestovnog odbora g. notar Tomo Šorli. Pokojnik je bio vrlo čestit čovjek i značajan Jugosloven. Njegovo plemenito srce je oduvijek težilo za boljitkom našega naroda. Pokojni Šorli bio je našem narodu u sjevernom djelu naše drage Istre otac i majka, a naročito u ovim teškim danima, kad se danomice gazi po našim najsvetijim pravima. Svojim požrtvovnim radom navukao si je dosta mržnje nekojih doseljenih Talijana, koji ga nisu mogli vidjeti na kraj oka. Teško je perom opisati, što je sve pretrpio u ovo vrijeme! Nije bilo takorekuć dana a da mu se nije na svemoguće načine smetalo i pazilo na svaki korak. Naši cij. čitatelji će se sigurno još sjećati one naše vijesti, kojom smo javili, kako je bio po noći napadnut od nekojih Talijana u Podgradu. Uza sve to pokojni Šorli nije klonuo duhom, nego je ustrajno ostao na braniku naših narodnih prava. S toga je vijest o njegovoj smrti bolno odjeknula širom naše sjeverne Istre. Smrtni ostanci nezaboravnog pokojnika bit će sahranjeni danas u Podgradu, dne 22. o. mj. u 2 sata poslije podne.

Mir i pokoj pepelu Njegovu!

Povećanje bijede u Istri. Naš narod u Istri živi u strašnoj bijedi. Nema sela u cijeloj Istri, koje ne bi već danas osjećalo glad. Zasluška nema od nikuda. Sretni su oni, koji si u današnjim prilikama mogu teškim radom zaslužiti koricu kruha i odjenuti se kakvim starim, izlizanim odijelom. Mnogo se ni ne mogu pristojno odijevati te su jadnici više puta isključeni od ljudskoga društva. Trpljenje, koje ćute u duši, je veliko, ali pomoći od nikud. Vino leži po podrumima (konobama) nerasprodano, ljudi bez novaca, a treba trošiti na stotine i tisuće za kukuruz i druge potrebštine. Novaca nema, a jesti se mora. Narod je potpunim pravom očekivao u tim teškim godinama pomoć od vlade. Vlada je pak mjesto pripomoći protegnula na naše pokrajine talijanske zakone o porezima. Ti porezi zadat će strašan udarac našemu seljaku, koji danomice juri strmoglavce nizbrdo. Osobiti udarac zadat će mu ove godine vinski porez. Prema naredbi o vinskom porezu, tužni seljak morat će da plati na svoje vino u podrumu (konobi) 20 lira po hektolitru na račun općenitog vinskog poreza i još nekoliko lira po hektolitru vrhu toga za pokrajinske i općinske prireze. Što više: morat će u ovim teškim danima neizmjerne bijede isplatiti odredjeni porez u 15 dana iza kako prijavi pojni količinu vina, koje biva oporezovljeno. Naredba doduše dozvoljuje vinogradaru odgodu isplate (licenza) poreza, dok mu vino leži u podrumu (konobi), ali se bojimo, da ove godine ne će naši seljaci uživati tih pogodnosti, pošto je ta naredba čisto nova za naše pokrajine. Osim toga ne smijemo zaboraviti, da je vlada prigodom uvedenja tog novog vinskog zakona dala rok od 5 dana za prijavu vina općinama. Ne možemo pojmiti kako je vlada mogla odrediti tako kratak rok za prijavu, kad znamo, da su prošla tri tjedna prije negoli je njezina naredba došla iz Rima u Trst i da naš seljak iza 10 dana odkad je zapao rok za prijavu i molbu za odgodu plaćanja vinskog poreza (licenza) još ni danas ne zna, da će morati platiti porez na svoje vino. Žalosno je, ali istinito, da rimska vlada nije niti pomišljala na to, da je kod nekojih zakona, koji se odnese na šire slojeve naroda, potrebno, da se mnogo prije objave nego li stupe u krijepost. Ovako se narod apsolutno ne može upoznati sa novim zakonom. Držimo, da je vlada učinila veliku krivicu našemu narodu time što je dala tako kratak rok za prijavu vina, koji je već protekao i koji je posvema sličan onomu za izmjenu starih austrijskih novčanica. Naš narod je imao dosta štete vladinom krivnjom prigodom izmjene, a imat će i sada. Naš narod nema — kako spomenusmo — novaca ni za životne potrebštine, a kamoli da plaća porez na vino, koje mu leži u konobi. To je činjenica, koju bi morala uvažiti i talijanska vlada.

Konačno opozorujemo naše čitatelje, da dobro pročitaju tumač zakona o porezima, koji donašamo na drugom mjestu.

Pretplatnici, pozor! Tuže nam se mnogi pretplatnici da vrlo neredovito primaju «Istarsku Riječ» Mnogi nas pitaju, što je tome krivo. Mi im možemo na to odgovoriti samo to, da naša uprava svakome list otprema, ali ona ne može odgovarati za nj, ako ga pošte ne dostavljaju naslovljenicima. Na poštu se list uvijek predaje u najboljem redu, a kako dalje, to mi ne možemo da kontrolišemo. Svakako ćemo nastojati, da tom zlu stanemo na put. Zato molimo svakoga, kojemu ne dodje koji broj, da ga odmah reklamira. Uprava naša želi, da svatko dobije svoje novine, pa će svakome, koliko samo može, rado i po drugi put poslati izgubljene brojeve «Istarske Riječi», ako budu reklamirani. Reklamirati pak treba ovako:

Uzme jedan čisti papir (po mogućnosti karton). Taj papir se izreže tako, da odgovara običnoj dopisnici. Na jednoj se strani papira napiše:

> **Reclamazione di giornali**
>
> *„Istarska Riječ"*
>
> **Trieste**
>
> Via S. Francesco d' Assisi N. 20/I.

a na drugoj strani:

> Nijesam dobio . . . .
>
> *„Istarske Riječi."*
>
> (Mjesto i datum.) (Potpis).

Napominjemo, da treba napisati na zadnjoj stranici samo onaj broj, koji nije došao. Na takvu reklamaciju **ne treba prilijepiti nikakvih maraka,** jer ih pošta mora otpremiti besplatno, ali naglašujemo, **da se ne smije na reklamaciju ništa drugo napisati,** osim onoga, što smo gori naveli. Inače treba prilijepiti marke. Osobito preporučamo našim pretplatnicima, da ni u kojem slučaju ne zaborave napisati na reklamaciji riječ «**Reclamazione**», jer u protivnom slučaju — kako se to već i dogodilo — moramo mi platiti po svakoj reklamaciji, koja nema gornje riječi, jednu liru globe.

Konačno molimo sve naše cijenjene pretplatnike da uvaže ovaj naš savjet te da ne nanašaju našoj upravi, koja se ionako mora boriti sa raznim poteškoćama, nove i bespotrebne troškove.

«**Slovenska čebelarska zadruga**» v Gorici bode imela svoj redni občni zbor v nedeljo dne 8. aprila t. l. Zborovališče in dnevni red se naznani v «Goriški Straži». — «Slov. čeb. zadruga» kupuje vosek in ga plačuje z ozirom na kakovost po 7, 8 in 9 lir za kg. — Kakor lani bode tudi letos predelovala vosek v satnice in sicer po 5 L za kg. Vosek prevzema **edino in izključno** «Slovensko kmetijsko društvo» v Gorici via Contavalle 7/I. — Vosek se bode takoj plačal.

Odbor «Slov. čeb. zadruge».

Dvije školske naredbe. Potrebno je da znade i naše šire općinstvo za nekoje naredbe, što su ih dobile škole naše pokrajine, a već i zato, da ne bude sumnjičenja, a ni tužnih ni tužitelja.

Prva kr. Prefektura u Trstu, nakanom da poistovjeti sve javne napise, žigove (timbre), upisnike (registre) i druge službene spise na inorodnim (slavenskim) školama, uzevši u obzir da su ove škole **izraz države**, ne može inače a da ne dade **dužnu prednost državnom** službenom jeziku; zato odredjuje, da se sve gori naznačeno nosi napise u **talijanskom** jeziku, a **koliko manje** u oba jezika. U ovom zadnjem slučaju valja da ima talijanski jezik prednost, pa radi toga veličina slova napisa ne smije biti manja od onih inorodnih jezika. — U izvanjim napisima škola valja dati prednost talijanskom jeziku i jače ga istaknuti.

Druga: Naredbom Ministarstva treba da ima i najzabitnija škola zastavu kao znak (simbol) države. Upravitelj škole pozvan je da skrbno čuva trobojnicu. Narodnu (čitaj talijansku) zastavu valja da izvjesi na škol. zgradi prigodom sviju domovinskih (patriotskih) svečanosti (praznika). Redom najbolji učenici bit će zastavonoše. Uoči svakog praznika učenici će prije nego zapuste školsku zgradu pozdraviti pjevajući u vrstama narodnu zastavu.

Ova zadnja naredba je nejasna, pa će doći do nesuglasica i sumnjičenja. Naredba ne veli: što se ima njevati češćenjem zastave, u kojem jeziku, koju pjesmu. i kako pozdraviti.

Jugosl. učiteljstvu Istre! Primamo i rado uvrštavamo: Pošto naša učiteljska Zveza hoće da znade za točan popis **pravih** društvenih članova, na koje se može računati, molimo, da pošaljete **odmah** članarinu, koju dugujete blagajniku u Slum. Drugo: da pošaljete kakav kolegijalni doprinos za ponesrećenu kolegicu u Voloskom i to već ove sedmice na društv. predsjednika u Buzet. **Odbor.**

Pristojba na «mrtvu ruku». Dosada nijesu pokrajine, općine, bratovštine, dobrotvorna društva, bolnice itd. nikada plaćale porez na svoju imovinu, ali odsele će morati. Glasom kr. naredbe od 11. jenara t. g. br. 155 bila je protegnuta na naše pokrajine pristojba na mrtvu ruku — t. j. na imovine spomenutih ustanova ako nadmašuje njihova vrijednost 200 lira. Ta pristojba iznaša kod dobrotvornih ustanova 0.75%, a kod svih drugih zavoda ili društava 6%. Osim toga mora se još nadoplatiti 20% za ratne invalide, udovice i sirote. Upravitelji ili zastupnici mrtve ruke — društvenih imovina — moraju predložiti dec. g. 1926. financijskom uredu izjavu, u kojoj mora biti točno opisano sjedište, vrijednost i opis svih vrednosnih predmeta. Pristojba se odredjuje za 5 godina, a plaća se na početku svakog polugodišta. Napominjemo, da ta naredba stupa u krijepost 1. jenara 1927., tako da će se morati već u decembru 1926. podati financijskim uredima izjave o dohotcima društava i zavoda.

Ne igrajte se oružjem! - Velika nesreća. Pišu nam iz Nove Vasi kod Poreča: U nedjelju, dne 11. t. mj. dogodila se ovdje strašna nesreća. Dva su se naša mladića, Ivan Ambrožić iz Nove Vasi i Petar Radoš iz Radoši, prijateljski razgovarali. Ambrožić je imao u džepu revolver, koji je u šali izvadio i — misleći da nije nabasan — odapeo jedan hitac u želudac svojeg druga i prijatelja. Nesretni je Radoša otpremljen u puljsku bolnicu.

Nedostavljanje našeg lista. Tuže se nam naši pretplatnici iz Buzeštine, da im nije bila dostavljena «Istarska Riječ» od 1. ov. mjeseca. No to nije našom krivnjom, pošto mi redovito šaljemo list svim pretplatnicima, nego krivnjom pošte. I zbilja jedan nam pretplatnik piše ovo: «Dodjem ja prošle nedjelje na poštu u Buzet, da dignem po običaju svoju novinu. Već prije negoli sam išta pitao, upita me gosp. poštar: «Koža la vol? I folji krvati, no?» «Si, Sinjor!» — Donesti će vam ih listonoša.. Tako sam pitao ja, drugi, treći; isto pitanje, isti odgovor: Čekamo mi «Riječ».... ali je do danas nemamo... Pitamo se: Gdje smo?! Što smo?!

Opaska Uredništva: Kako vidimo, naš list se uništava malne po svim dijelovima Istre, što nam najbolje dokazuju razne pritužbe iz Pazinštine, Poreštine, Koparštine, Buzeštine i Puljštine. Ima više sela, koji nisu primili već više brojeva našega lista. To je skrajno nezakonje i lopevština. Mi redovito plaćamo poštarinu, kao i ostali talijanski listovi, ali unatoč svega toga kr. poštanski uredi ne će da izručuju naš list naslovljenicima. Zbog toga bili smo prisiljeni, da se obratimo na sl. Ravnateljstvo pošta i brzojava u Trstu uz zamolbu, da stane tim škandalima na put. Kr. Ravnateljstvo pošte i brzojava u Trstu poslalo nam je jedan dopis, u kojem nas moli, da im javimo svaki pojedini slučaj nezakonja, eda uzmogne poduzeti energične mjere protiv svih onih, koji uništavaju ili zapostavljaju naš list. Pouzdavajući se u dobru volju i pravednost kr. Ravnateljstva, ponovno pozivljemo sve naše pretplatnike, koji ne primaju naš list, da nam jave sve neurednosti, koje se dogode na našim poštama, da ih priopćimo sl. Ravnateljstvu.

Svega po malo

Ratni troškovi Italije. Kako javljaju iz Rima, dovršio je parlamentarni odbor za ustanovljenje ratnih troškova svoj izvještaj. Prema tome stoji Italiju rat od g. 1914. do danas u svemu 144 milijarde lira. Osim 2 milijarde, koje nijesu još unesene u budžet, potrošeno je 18 milijuna za ratnu propagandu. Preko 300 milijuna je morala država da naknadno plati ratnim liferantima.

Smrt kraljice Milene. U Antibesu na francuskoj Rivieri umrla je u petak noću bivša crnogorska kraljica Milena. Do prijenosa u Domovinu bit će privremeno sahranjena u San Remu, gdje je pokopan i njezin suprug, bivši «gazda» Crne Gore. Pokojnica je još uvijek mislila, da će doći u Crnu Goru i da će s njome vladati kao njezin pokojni suprug. Imala je desetero djece, ali su svi pomrli osim kraljevića Mirka i Njezinog Veličanstva sadašnje talijanske kraljice Jelene. Moguće je, da će biti uslijed korote, koju je proglasio talijanski kraljevski dvor, odgodjeno vjenčanje princezinje Jolande sa grofom Calvi di Bergolom.

Ubio oca i mater a onda se objesio. U Tominjanima, nedaleko Ilirske Bistrice, sakrio je posjednik Jagodnik sud šljivovice u sijeno, da izbjegne porezu. Otac i sin nisu stajali u najboljim odnošajima. Svaki dan dolazio do sve češćih prepirki, pa kad su carinski organi došli u kuću Jagodnikovu, otac iz osvete prijavi da je sin sakrio šljivovicu u sijeno, zbog čega je morao platiti 5000 lira globe. Pred nekoliko dana došlo je izmedju oca i sina do žestoke svadje, u koju se umiješala mati. U nastupu bijesa sin pograbi sjekiru i sa nekoliko udaraca ubije najprije oca, pa onda mater. Kuća je bila puna krvi. Djeca, koja su vidjela ovo grozno klanje, podigla su strašan jauk. Ubojica je poslije ovog ludačkog čina pobjegao te uzeo sobom uže, na kojemu se objesio. Sudio je sebi sam.

Lješina iskopana nakon 12 godina ostala sačuvana. U Veroni je nedavno iskopano tijelo neke gospodjice, koja je umrla pred dvanaest godina, a njezina majka je optužila neku staru rodjakinju, da ju je otrovala. Pošto je otvoren grob gospodjice, službeno je ustanovljeno, da je lijes u redu, a kad su ga otvorili, pokazalo se tijelo djevojke potpuno sačuvano pokrito čitavim bijelim velom, kao da je bilo balzamovano. Njezine prekrštene ruke su još držale krunicu i vijenac i medju prstima neko pismo, koje joj je majka turila u ruku prije nego je lijes bio zatvoren.

Poplava u južnoj Srbiji i Banatu. Rijeke južne Srbije Vardar i Bregalnica silno su nabujale uslijed kiše, tako da su porušile više mostova, poplavile polja i nanijele ogromnu štetu tamošnjem žiteljstvu. O sličnoj poplavi javljaju takodjer iz Banata. No ljudskih žrtava nije bilo ni tu ni u drugoj pokrajini.

6996 vojnika oslijepilo. Medjusaveznička komisija u Parizu saopćila je Ligi naroda, da je u minulom svjetskom ratu oslijepilo 6996 vojnika. Od toj broja odpada na Francusku 2353 oslijepljenika, na Englesku 1714, na Italiju 1200, na Poljsku 600, na Jugoslaviju 436, na Rumunjsku 400, na Sjedinjene Države 300 i na Belgiju 93.

Sedam živih staraca zapaljeno. Čitamo u američkim novinama: Ovih dana zapalilo se u New-Yorku Staračko sirotište. U tom sirotištu nalazilo se sedam staraca, koji su svi živi izgorjeli.

Hrvatska župa u Beču. Gradišćanski Hrvati, koji žive u Beču, zamolili su bečkog nadbiskupa kardinala dr. Piffla, da im se osnuje u Beču hrvatska katolička župa. Kardinal dr. Piffl pristao je na molbu gradišćanskih Hrvata, te čim se riješi materijalna strana tog pitanja preći će se na osnutak te župe. — Kako vidimo gradišćanskim Hrvatima u Beču ide kudikamo bolje nego li nama Slavenima u Italiji. Njemački se kardinal u Beču stara da otvara Hrvatima nove hrvatske katoličke župe, dok se naši kardinali i biskupi ne staraju da nam niti ove uzdrže netaknute. Kakva razlika!

U Jugoslaviji će prenašati poštu aeroplani. Javljaju iz Beograda: Ministarstvo pošta i brzojava dobilo je ovih dana ponudu od jednog ruskog konzorcijuma, koji se je obvezao da će u najkraće vrijeme organizovati aeroplansku službu po cijeloj Jugoslaviji. U tom slučaju Beograd će biti spojen sa Cetinjem, Sarajevom, Zagrebom i Ljubljanom 4 puta dnevno. Pored prenosa sve vrste poštanskih pošiljki, svaki aeroplan će moći da primi i po 9 putnika.

Promet siranaca u Beogradu. Beogradske novine iznose, da godišnje prodje kroz Beograd 6.205.000 ljudi, koji kad bi svi tamo ostali, Beograd bi za godinu dana prestigao brojem žiteljstva i sam — New-York.

Nesreća od požara u jednom talijanskom selu. Javljaju iz Trenta, da je u selu Preghena u tzv. dolini sunca izbio iz nepoznatih razloga dne 5. o. mj. požar, koji je potpuno uništio 12 kuća. Požar se brzo širio radi jakoga vjetra. Oko 20 je obitelji, koje se sastoje od 60 osoba, ostalo bez krova. Za vrijeme požara ranjeno je šest osoba, od kojih tri teško. Jedna je od ovih posljednjih, neka žena, skočila kroz prozor trećega kata, jer je u času kad je izbio požar, spavala, pa nije dospjela, da se pravo ukloni iz sobe. Osim toga je stradalo više komada blaga.

Američki senatori putuju u Rusiju. Kako «Newyork Herald» doznaje, krenuti će za parlamentarnih ferija dvanaest senatora iz Washingtona u Sovjetsku Rusiju, da prouče na licu mjesta tamošnje prilike.

Darovi

Obitelj Puhali, Lanišće, daruje za fond «Istarske Riječi» mjesto vjenca na odar pok. Šverka Blaža preminulog u Puli 22. feb. 1923. 10 lira. Srdačna hvala!

Odgovorni urednik: IVAN MARIJA MICHELUZZ
Izdavači: Dr. STOJAN BRAIŠA i IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Buzetsko društvo za štednju i zajmove

registrana zadruga na neograničeno jamčenje

Poziv na

redovitu glavnu skupštinu,

koja će se obdržavati u Buzetu-Sv. Ivan, 65 dne 8. aprila 1923. u 10 sati prije podne u društvenoj pisarni sa slijedećim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine.
2. Izvješće upravnog i nadzornog odbora te potvrde obračuna za godinu 1922.
3. Izbor upravnog i nadzornog odbora.
4. Eventualija.

NB. Kroz zadnjih osam dana izloženi su računi u društvenoj pisarni svakomu članu na pregled.

Buzet, 12. marča 1923.

Odbor.